

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา มีระยะการศึกษา 3 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนว ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษานั้นด้านการเป็นผู้ฝึกจิตลักษณะและทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ระยะที่ 3 เป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันดูแลและช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษาและเปรียบเทียบสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ การทำหน้าที่ครูที่ปรึกษาและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว 3) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของครูที่ปรึกษาที่ได้รับการอบรมในปริมาณที่แตกต่างกัน 4) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ การทำหน้าที่ครูที่ปรึกษา และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน 5) เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ การสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา จิตลักษณะเดิม ได้แก่ การเชื่ออำนาจในตนและเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ 6) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาต่อชุดฝึกอบรม การพัฒนาสมรรถภาพ การให้บริการแนะแนว และ 7) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว

การวิจัยครั้งนี้ ในระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มโรงเรียนจาก 100 โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสได้ 41 โรงเรียน กำหนดให้แต่ละโรงเรียนมีครูที่ปรึกษา 6 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 200 คน ในระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่ไม่

เข้ากับโรงเรียนกลุ่มแรก ได้มาจากโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว จำนวน 32 โรงเรียน มีครูจำนวน 192 คน แบ่งเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม ตามความสมัครใจ ได้แก่ กลุ่ม 1 เป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการชี้แจงพิเศษใช้เวลา 3 ชั่วโมง กลุ่มได้รับการฝึกอบรมเต็มรูปแบบ (100 %) ใช้เวลา 12 ชั่วโมง กลุ่ม 3 ได้รับการฝึกอบรมบางส่วน (ฝึกจิต 50 %) ใช้เวลา 6 ชั่วโมง และกลุ่ม 4 ได้รับการฝึกอบรมบางส่วน (ฝึกทักษะ 50 %) ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 1 คือ สมรรถภาพการให้บริการแนะแนว ในระยะที่ 2 มีตัวแปรจัดกระทำเป็นชุดฝึกอบรม การพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนว ซึ่งประกอบด้วยชุดฝึกอบรมจิตลักษณะ และชุดฝึกอบรม ทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ และความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาต่อชุดฝึกอบรมฯ ส่วนตัวแปรร่วม ได้แก่ จิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ การสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา จิตลักษณะเดิม คือ การเชื่ออำนาจในตนและเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาต่อชุดฝึกอบรมฯ แบบสอบถามความสนใจการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา แบบวัดการเชื่ออำนาจในตนและแบบวัดเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู และมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนาใช้สถิติอนุमानเพื่อทดสอบสมมติฐานการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่าง การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษามีสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ตารางที่ 4.2 $\bar{X} = 4.20$ S.D. = .29) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แต่เมื่อพิจารณาสมรรถภาพ

รายด้านย่อย พบว่า ครูที่ศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ความเข้าใจ การเป็นผู้ฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (ตารางที่ 4.6 $\bar{X} = 3.24$ S.D. = .37 และ $\bar{X} = 3.38$ S.D. = .53 ตามลำดับ)

2. จากการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถภาพการให้บริการแนะแนว จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงานที่ครูที่ปรึกษา และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า สมรรถภาพการให้บริการแนะแนวไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน (ตารางที่ 4.3 4.4 และ 4.5) ซึ่งไม่ปฏิบัติตามสมมติฐานข้อ 1 (ส่วนที่ 2)

3. จากผลการวิเคราะห์สมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา (ตาราง 4.6) ผู้วิจัยจึงเสนอความคิดเห็นว่าครูที่ปรึกษาควรได้รับการพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจการเป็นผู้ฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้มีความพร้อมในการให้บริการช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว โดยการออกแบบกิจกรรมฝึกอบรมครูที่ปรึกษา 2 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาจิตลักษณะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ

4. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้คู่มือฝึกอบรมฯ ที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ พบว่า ครูที่ปรึกษาที่ได้รับการอบรมในปริมาณที่ต่างกันมีความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่างกัน ดังนี้ (ตารางที่ 4.10 และ 4.11)

ครูที่ปรึกษาที่ได้รับการฝึกเต็มรูป (100 %) คือ ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องจิตลักษณะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกเรื่องจิตลักษณะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ (50 %) และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกเรื่องทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ (50 %) รวมทั้งสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 กลุ่มที่ได้รับการฝึกจิตลักษณะ (50 %) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ฝึกทักษะ (50 %) และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5. ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของครูที่ปรึกษา จำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน พบว่า มีความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.12 ตาราง 4.13 และ ตาราง 4.14 แสดงว่า อายุ ประสบการณ์ทำงานที่ครูที่ปรึกษา และระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของครูที่ปรึกษา เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

6. จากผลการวิเคราะห์อำนาจการทำนายของจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ การสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา จิตลักษณะเดิม คือ การเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูที่มีต่อความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษาสามารถทำนายความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ร้อยละ 50.2 (ตาราง 4.15) การเชื่ออำนาจในตน สามารถทำนาย ความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ร้อยละ 55.3 (ตารางที่ 4.16) เจตคติที่ดีต่ออาชีพครูสามารถทำนายความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ร้อยละ 60.8 (ตารางที่ 4.17) และพบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันทำนาย ความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ร้อยละ 68.5 แสดงว่าตัวทำนายทั้ง 3 ตัว ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา การเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู สามารถทำนายความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้มากกว่าตัวทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

7. จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาต่อชุดฝึกอบรม พบว่า ครูที่ปรึกษามีความเห็นต่อชุดฝึกอบรมในด้านบรรยากาศ และวิธีการอบรม ด้านความเหมาะสมของแนวคิดสำคัญและกิจกรรม รวมทั้งด้านประโยชน์ของชุดฝึกอบรม อยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงมาก (ตารางที่ 1.19) โดยเฉพาะมีความเห็นต่อเรื่อง ภาพรวมของชุดฝึกอบรม สารและกิจกรรมมีความจำเป็นในการส่งเสริมจิตลักษณะ การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษาควรได้รับการอบรมอยู่ในระดับมาก

จากข้อสังเกตที่ได้จากการฝึกอบรม ครูที่ปรึกษามีความเห็นตรงกันว่าการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อการเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว จำเป็นต้องฝึกจิตลักษณะด้วยเพื่อการกำกับพฤติกรรม แนวคิดและกิจกรรมนั้นมีความเหมาะสม เพียงแต่มีความกังวลว่านักเรียนบางคนที่มีปัญหาเรื่องการอ่านจะไม่สามารถเข้าใจได้ ซึ่งครูอาจจะต้องช่วยเหลือต่อไป

8. จากผลการประเมินความร่วมมือในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีครูจำนวน 116 คน มีความต้องการนำคู่มือที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ กัน ได้แก่ จัดเป็นกิจกรรมพิเศษจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และอาจนำไปประยุกต์ใช้ในกรณีที่เหมาะสม มีความต้องการร่วมเป็นเครือข่าย และต้องการให้วิทยาลัยการฝึกหัดครูให้บริการวิชาการในการอบรมครูที่ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ เช่น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 พบว่า ครูที่ปรึกษามีสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่ปรึกษาได้รับการมอบหมายจากสถานศึกษาให้ทำหน้าที่ดูแล และช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนตามแนวทางของกรมวิชาการ (2546) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2546) ครูที่ปรึกษาได้รับการส่งเสริมฝึกอบรมเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะครูส่วนใหญ่ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคุ้นเคยกับการดูแลนักเรียนระดับประถมศึกษามาก่อน นอกจากนั้นยังมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งช่วยให้ครูที่ปรึกษาคู่คุ้นเคยกับนักเรียนมาก และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน สอดคล้องกับ มัลลิกา ศรีวิสุทธิ (2547) ที่ศึกษาเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นได้ดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบทั้ง 6 ประการ ได้แก่ การทำระเบียบสะสม การทำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน การพูดคุยหรือสัมภาษณ์นักเรียนรายบุคคล การดูแลเรื่องสุขภาพอนามัย ได้ติดต่อประสานงานและร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ นอกจากนั้น จันทนา บุญรุ่ง (2548) ศึกษาบทบาทและปัญหาการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา พบว่า ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนนาร่องมีบทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ในการพิจารณาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษาแยกรายด้าน พบว่า โดยเฉพาะด้านความรู้ ความเข้าใจการเป็นผู้ฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูยังสนใจการส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนน้อยตามลักษณะปัญหาที่ครูประสบอยู่ส่วนใหญ่ ซึ่งครูต้องทำหน้าที่หลายประการ รวมทั้งการสอนที่มีชั่วโมงการสอนสูงมากรวมทั้ง พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ขาดความเข้าใจในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน และขาดการได้รับการส่งเสริมความรู้ ทักษะด้านการแนะแนวนักเรียนสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาที่ได้เข้าร่วมฝึกอบรม มีความคิดเห็นต่อคู่มือการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเห็นว่าการฝึกจิตลักษณะและทักษะการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อครูมาก

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 จากการวิจัย พบว่า ครูที่ปรึกษาที่อยู่ในกลุ่มที่อบรมเต็มรูป (100 %) มีความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตสูงกว่ากลุ่มที่ได้ฝึกจิตลักษณะ กลุ่มที่ได้ฝึกทักษะ เพียงอย่างเดียว (50 %) รวมทั้งสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ฝึก ผลสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจาก จิตลักษณะ เป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาทักษะหรือพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของบุคคลตามทฤษฎีต้นไม่จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2548) และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Magnusson & Endler. 1977) ฉะนั้น ผู้ที่ได้รับการฝึกทั้งด้านจิตลักษณะ และทักษะย่อมมีความเข้าใจเหตุของพฤติกรรม และเข้าใจการฝึกพัฒนาทักษะหรือพฤติกรรมได้ดีกว่าการฝึกจิตลักษณะหรือการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพเพียงด้านใดด้านหนึ่ง หรือมิได้ฝึกเลย ฉะนั้น การพัฒนาพฤติกรรมใด ๆ ของบุคคลจึงไม่ควรละเลยการฝึกจิตลักษณะด้วย เพื่อให้บรรลุผลได้ดีกว่า

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อ 3 จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางชีวสังคมภูมิหลัง ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงานที่ครูที่ปรึกษา และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษา (ข้อ 1) และไม่มีผลต่อความรู้ ความเข้าใจการฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตของครูที่ปรึกษา (ข้อ 2) เช่นเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 3 เนื่องมาจากตัวแปรทั้ง 2 ดังที่กล่าวมา พัฒนาได้โดยการเรียนรู้จากการฝึกหัดเฉพาะทาง หรือการได้รับประสบการณ์โดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2540) และบลูม (Bloom. 1978)

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 4 พบว่า ตัวทำนายที่เป็นจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ การสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา และจิตลักษณะเดิม ได้แก่ การเชื่ออำนาจในตนและเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูสามารถร่วมกันทำนาย ความรู้ ความเข้าใจ การฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้มากกว่าตัวทำนายชุดใดชุดหนึ่งเพียงชุดเดียว ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 นั้น สอดคล้องกับ สักดิ์ชัย นิรัญทวี (2522) จุฑาเดือน พันธุมนาวิน และอัมพร ม้าคนอง (2547) และรอตเตอร์ (Rotter. 1966) ทั้งการสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา การเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่ออาชีพส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคล

นอกจากนั้นการที่ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมว่ามีความเหมาะสมควรที่ครูที่ปรึกษาควรได้รับการอบรมที่มุ่งเน้นจิตลักษณะ อันเป็นเหตุสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม จากขณะที่อบรมด้วยคู่มือฝึกอบรมครูจะมีการสะท้อนความคิดในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาของนักเรียนด้วยการมุ่งสั่งสอน แนะนำ แต่ขาดการพัฒนาจิตลักษณะ เมื่อได้ร่วมกันอภิปรายครูส่วนใหญ่ได้เห็นความสำคัญของการฝึกจิตลักษณะของนักเรียนเพิ่มขึ้น เพราะครูเริ่มเห็นว่าการที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นได้คิด ปรับเปลี่ยนความเชื่อ และเพิ่มการตระหนักรู้คุณค่า

ของตน และเชื่อมั่นตนว่าจะจัดการปัญหาของตนอย่างสร้างสรรค์ และกำกับดูแลตนได้อย่างใช้ ปัญญาจะเป็นแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เสนอข้อคิดเห็นดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า การฝึกด้วยคู่มือฝึกรอบมทั้ง 2 ส่วน คือ ฝึกจิตลักษณะและทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ การฝึกจิตลักษณะ และทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้มากกว่ากลุ่มที่ฝึกในปริมาณน้อยกว่า ดังนั้น เมื่อครูที่ปรึกษาที่สนใจจะนำคู่มือฯ ไปใช้ ควรเน้นการฝึกทั้ง 2 ส่วน โดยเฉพาะควรเน้นเรื่องจิตลักษณะฯ ก่อน
2. การใช้กิจกรรมในการพัฒนาจิตลักษณะและทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ สิ่งที่สำคัญอยู่ที่ครูที่ปรึกษา ควรมุ่งการพัฒนา ความรู้สึกลึกซึ้งเชิงบวกของนักเรียน และฝึกหัดให้นักเรียนได้พัฒนาการกำกับดูแลตนหรือการนำตนได้ตามหลักการจิตวิทยาการแนะแนว
3. จากการทดลองใช้คู่มือฝึกรอบม ครูที่ปรึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การมีทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยามีส่วนช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นได้มาก ซึ่งครูที่ปรึกษาควรได้รับการฝึกทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อการนำคู่มือฯ ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการวิจัย และพัฒนาทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูที่ปรึกษาที่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในความเสี่ยงในครอบครัว
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาสื่อการเสริมสร้างความพร้อมของการเป็นพ่อแม่ที่มีคุณภาพ
3. ควรมีการวิจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ “ครอบครัวศึกษา” แก่นักเรียนวัยรุ่นโดยทั่วไป